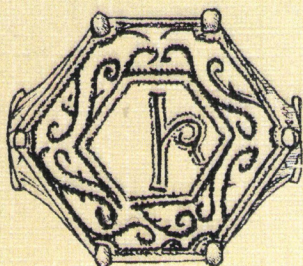

АРХЕОЛОГІЯ БУКОВИНИ: ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Тези доповідей наукового семінару

м. Чернівці, 15 грудня 2017 року

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
Науково-дослідний Центр Буковинознавства (Чернівці)

НАУКОВИЙ СЕМІНАР

**АРХЕОЛОГІЯ БУКОВИНИ:
ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Тези доповідей

м. Чернівці, 15 грудня 2017 р.

Чернівці

Мехнограф

2017

ОРГКОМІТЕТ

Добржанський О. В., д.і.н., проф. (*голова*)
Скорейко Г. М., к.і.н., доц. (*заступник голови*)
Чучко М. К., д.і.н., проф.
Пивоваров С. В., д.і.н., проф.
Возний І. П., д.і.н., проф.
Рідуш Б. Т., д.г.н., проф.
Грига В. В.
Буйновська Є. В.
Боднарюк М. І.
Ільків М. В., к.і.н. (*секретар*)
Калініченко В. А., к.і.н.

Археологія Буковини: здобутки та перспективи: Тези доповідей наукового семінару (м. Чернівці, 15 грудня 2017 р.). – Чернівці: Технодрук, 2017. – 104 с.

Тези доповідей наукового семінару присвячені актуальним питанням археології Буковини. Розглядається проблематика кам'яної доби, епохи палеометалу, раннього заліза, середньовіччя та раннього нового часу, а також охорони об'єктів археологічної спадщини, історичних реконструкцій і музеєфікації старожитностей регіону. Результати досліджень пам'яток Чернівецької області представили науковці та краєзнавці з Чернівецької області, Києва, Львова, Івано-Франківська, Ужгорода, Тернополя, Кам'янця-Подільського (Україна), Сучави (Румунія), Кракова (Польща), Будапешта (Угорщина).

Мордовін М., Боднарюк М., Калініченко В., Прохненко І. Західноєвропейські товарні текстильні пломби XIV–XVII ст. на землях Північної Буковини.....	53
Моця О. Літописні гради Буковини: результати та перспективи досліджень.....	56
Нємічева Т. До питання інтерпретації виявлених залишків будівлі північного двору Хотинського замку.....	59
Петраускас О. Деякі підсумки археологічних досліджень виробничої факторії римського часу біля с. Комарів	61
Пивоваров С., Ільків М., Калініченко В. Церква Вознесіння Господнього в Лужанах за археологічними даними	63
Позняков Д. Хотинська нахіє у 1793 році: адміністративний аспект	64
Рідуш Б., Нечитайло П., Тимчук Д. Скельно-печерний комплекс біля с. Василівка	67
Ротар О. Колекція пластики трипільської культури у фондах Чернівецького обласного краєзнавчого музею	69
Рубанець М., Ільків М. Знахідки сокир доби палеометалу із с. Михайлівка на Буковині	71
Руснак О. Вивчення О. Кандибою трипільських старожитностей із Шипинців.....	73
Сандуляк В. Археологічні дослідження архітектурних об'єктів культурної спадщини та оборонних укріплень Хотинської фортеці	75
Сергєєва М. Антракологічні матеріали з поселення черняхівської культури поблизу с. Комарів (дослідження 2014 р.).....	76

*Сергій Пивоваров (Київ),
Микола Ільків,
Віталій Калініченко (Чернівці)*

ЦЕРКВА ВОЗНЕСІННЯ ГОСПОДНЬОГО В ЛУЖАНАХ ЗА АРХЕОЛОГІЧНИМИ ДАНИМИ

У 2009 р. в смт. Лужани співробітниками ЧФ ДП «НДЦ «ОАСУ», згідно з договором із Чернівецькою ОДА, проводилися археологічні розкопки на території двору церкви Вознесіння Господнього. Роботи здійснювалися за участі студентів 1-3 курсів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Церква Вознесіння Господнього в Лужанах – одна із найдавніших кам'яних мурованих християнських споруд на території Буковини. Вона була збудована, на думку більшості дослідників, у 50-х роках XV ст., приблизно в той же час, як назва села потрапила до актових матеріалів Молдавського князівства – 1453 р. Приміщення церкви, де збереглися автентичні фрески, планується перетворити у музейно-туристичний об'єкт. Основним завданням археологічного дослідження було встановлення часу будівництва кам'яного храму, оскільки, на думку реставраторів, які відновлювали фрески, культова будівля була споруджена у декілька етапів і часом початку будівництва є XIV чи навіть XIII ст. За припущенням реставраторів, церква будувалася таким чином, що спочатку були зведені апсида і невелика нава, а потім вона поступово добудовувалася.

Для вивчення часу спорудження церкви було закладено 3 розкопи. Перший (№ 1) із північної сторони споруди, майже впритул до фундаментів. Його розміри – 33×5 м, глибина – 1,5 м від сучасної поверхні. Чотирма траншеями від цього розкопу були оголені фундаменти будівлі та з'ясована їх глибина. Другий розкоп (№ 2) був закладений із південного боку від церкви на подвір'ї, на місці невеликої округлої западини, яка, за розповідями старожилів, є рештками давньої церковної криниці. Його розміри становили 6×4 м, глибина – 1,3 м від сучасної поверхні. Третій розкоп (№ 3) заклали майже в кінці земельної ділянки, яка відноситься до церкви, на північ від розкопу № 1; його розміри – 4×4 м, глибина – 1,3 м. В цілому було досліджено площу 203 кв.м.

Проведені археологічні дослідження на території церкви Вознесіння Господнього в смт. Лужани дозволили з'ясувати:

1. У всіх розкопах поблизу церкви знайдено середньовічні матеріали, які відносяться лише до XV-XVIII ст. Жодних знахідок, які б стосувалися XII-XIV ст. не зафіксовано. Отже, це свідчить на користь думки, що часом спорудження культової будівлі слід вважати середину XV ст.

2. Фундаменти церкви, як показало їх дослідження із північної сторони, були зведені одночасно, і слідів прибудов, окрім XIX ст. (західна частина споруди) не виявлено.

3. Поряд із культовою спорудою розташовувався синхронний могильник (кладовище), який функціонував протягом кінця XV-XVIII ст. (досліджено 196 поховань).

4. Пагорб, на якому була споруджена церква, використовувався давнім населенням із доби пізнього палеоліту (35-20 тис. років тому), у добу пізньоантичного часу тут існувало поселення черняхівської культури (III-IV ст. н.е.). У VIII-X ст. тут також було селище носіїв слов'янської археологічної культури Лука-Райковецька. Не виключено, що на місці церкви міг функціонувати в той період слов'янський язичницький об'єкт або навіть святилище.

Виявлені під час дослідження території церкви Вознесіння Господнього археологічні матеріали дозволяють встановити, що часом її спорудження було XV ст. Підтверджує це і нумізматичний матеріал, знайдений в похованнях та поблизу культової будівлі. Проте для остаточного вирішення питання про час будівництва храму необхідно здійснити археологічні дослідження всередині споруди.

Денис Позняков (Хотин)

ХОТИНСЬКА НАХІЄ У 1793 РОЦІ: АДМІНІСТРАТИВНИЙ АСПЕКТ

Досліджуючи рукописні плани Хотина та фортеці, автор виявив картографічне джерело, яке відтворює адміністративно-територіальний устрій Хотинської нахії кінця XVIII – поч. XIX століття – **Plan von der Chotymer Raja (План Хотинської райї)**.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**АРХЕОЛОГІЯ БУКОВИНИ:
ЗДОБУТКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Тези доповідей наукового семінару

м. Чернівці, 15 грудня 2017 р.

Комп'ютерна верстка – *В. А. Калініченко*

*На обкладинці: поштівки кінця ХІХ – початку ХХ ст. із зображенням руїн
Цецинського замку в Чернівцях і Хотинської фортеці, а також знахідки з
археологічних пам'яток Чернівецької області*

Підписано до друку 08.12.2017. Папір офсетний. Формат 60x84/16.

Ум. друк. арк. 6,04. Зам. № 26. Тираж 100 прим

Видавець та виготівник: ПВКФ «Технодрук»

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №1841 від 10.06.2004 р.

58000, м. Чернівці, вул. І. Франка, 20, оф.18, тел. (0372) 55-05-85

